

Raport
o działalności Komisji Ekspertów ds. Zdrowia
w roku 2016

**I. Piotr Mierzejewski - Współprzewodniczący Komisji Ekspertów ds. Zdrowia,
Dyrektor Zespołu Prawa Administracyjnego i Gospodarczego w BRPO**

Troska o zdrowie obywateli stanowi jedno z podstawowych zadań, stawianych przed współczesnym państwem i jego organami. Gwarantowane w art. 68 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo człowieka do ochrony zdrowia ma niezmiernie szeroki zakres. Konstytucja gwarantując je każdemu nie precyzuje jednocześnie zakresu uprawnień. Powoduje to, że pomimo gwarancji konstytucyjnych obywatelom trudno, na tej podstawie, uzyskać określone uprawnienia. Gwarancje konstytucyjne mają generalny charakter.

Rzecznik Praw Obywatelskich od wielu lat podejmuje działania na rzecz poprawy funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce. Z tych powodów, zarządzeniem z dnia 11 maja 2016 r. Rzecznik powołał Komisję Ekspertów ds. Zdrowia działającą przy Rzeczniku Praw Obywatelskich. Komisja wspiera Rzecznika Praw Obywatelskich w realizacji jego ustawowych zadań. Rzecznik chciałby, aby działania Komisji, rozłożone na cały okres jego kadencji, w sposób efektywny i odczuwalny przyczyniły się do zdefiniowania rzeczywistego zakresu prawa człowieka i obywatela do ochrony zdrowia. Rzecznik wraz z ekspertami Komisji uznali, że wiodącym celem będzie przyjęcie lub opracowanie dokumentu w postaci metodyki pomiaru standardu realizacji prawa do ochrony zdrowia. Metodyka pomiaru przygotowana w oparciu o dostępne dane statystyczne, indeksy, prognozy krótko i długoterminowych trendów społecznych, epidemiologicznych, zdrowotnych ma stanowić narzędzie analityczne do oceny realizacji przez państwo jego obowiązku wobec obywateli. Obecnie Komisja podjęła już prace nad przygotowanym materiałem.

Niezależnie od powyższego, działania Komisji w 2017 r., będącym faktycznie pierwszym rokiem jej merytorycznej aktywności skupiły się na problematyce czasu pracy pracowników medycznych, w tym bezpieczeństwie pacjentów oraz warunkach wykonywania zawodów pielęgniarki i położnej. Przy współdziałaniu ekspertów Komisji w styczniu 2017 r. w Biurze Rzecznika zorganizowano seminarium eksperckie poświęcone bezpieczeństwu pacjenta. W posiedzeniu Komisji zorganizowanym w kwietniu 2017 r. wzięli udział przedstawiciele Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych, Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych, Konsultant Krajowa w dziedzinie pielęgniarstwa. Efektem posiedzenia Komisji odbytego z udziałem środowiska pielęgniarstwa było kompleksowe wystąpienie Rzecznika do Ministra Zdrowia podsumowujące problemy zawodowe pielęgniarek i położnych. Rzecznik, kierując się merytorycznymi uwagami

ekspertów Komisji do kompleksowego zbadania podjął też temat maksymalnych norm czasu pracy lekarzy.

W tematach związanych z ochroną zdrowia i prawami obywateli do świadczeń zdrowotnych wiele się dzieje. Rzecznik monitoruje działania władz publicznych w tym zakresie. Jedne z ostatnich interwencji Rzecznika dotyczyły miejsca opieki geriatrycznej w tzw. „sieci szpitali” oraz zbyt niskiej do potrzeb pacjentów dostępności opieki okulistycznej. Bieżące problemy pacjentów w ochronie zdrowia i trwająca obecnie zmiana modelu finansowania publicznej opieki zdrowotnej mogą skutkować koniecznością skupienia się Rzecznika oraz Komisji na tych zagadnieniach. Gruntowna zmiana finansowania publicznego systemu opieki zdrowotnej może ujawnić nowe problemy pacjentów powodując konieczność interwencji Rzecznika.

II. Działania Komisji od momentu jej powstania do końca 2016 r.

Komisja Ekspertów ds. Zdrowia powołana została w maju 2016 r. Pierwsze posiedzenie Komisji, o charakterze inauguracyjnym, odbyło się w dniu 29 września 2016 r. W 2016 r. było to jedyne posiedzenie Komisji.

Podczas posiedzenia eksperci dyskutowali na temat planowego zakresu prac Komisji i problemów którymi powinna się ona zająć.

Ekspertów przedstawili następujące tematy do dyskusji i podjęcia prac:

- potrzebę włączenia wielu środowisk w system ochrony zdrowia (tzw. patient empowerment);
- dobrej, racjonalnej dystrybucji świadczeń zdrowotnych, stosownie do potrzeb obywateli;
- zmiany zasad dostępu do programów lekowych;
- precyzyjnych zasad dostępu organizacji pozarządowych do współdecydowania w kwestiach ochrony zdrowia;
- zbyt długiego czasu oczekiwania pacjentów na udzielenie świadczenia zdrowotnego i braku prawnych możliwości współfinansowania świadczeń.

Z inicjatywy Komisji i Rzecznika Praw Obywatelskich postanowiono zorganizować seminarium z zakresu bezpieczeństwa pacjenta i 25 lat członkostwa Polski w Radzie Europy, zainicjować cykl spotkań RPO, ewentualnie z udziałem Komisji z przedstawicielami zawodów medycznych.

Działania merytoryczne Komisja podjęła począwszy od kolejnego posiedzenia zorganizowanego w dniu 12 stycznia 2017 r.

III. Skład Komisji Ekspertów ds. Zdrowia:

- Pan dr n. med. Marek Balicki - lekarz, specjalista w dziedzinie anestezjologii (I st.) i psychiatrii (II st.). Absolwent Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Gdańsku. Kierownik Centrum Zdrowia Psychicznego przy Szpitalu Wolskim w Warszawie i asystent w II Klinice Psychiatrycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Jest członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP, a także członkiem Komitetu Bioetyki przy Prezydium PAN w kadencji 2015-2018. Był posłem I, II i VI kadencji Sejmu oraz senatorem V kadencji Senatu RP. W latach 1992-1993 był Wiceministrem Zdrowia i Przewodniczącym Międzyresortowego Zespołu ds. Reformy Opieki Zdrowotnej. W latach 1998-2001 był doradcą Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego ds. ochrony zdrowia. Dwukrotnie pełnił funkcję Ministra Zdrowia (w 2003 roku oraz w latach 2004-2005). Działa w organizacjach społecznych i zawodowych. Jest autorem licznych publikacji m.in. z zakresu problematyki zdrowia publicznego; polityki zdrowotnej; organizacji, finansowania i zarządzania w ochronie zdrowia; praw pacjenta oraz zdrowia psychicznego.
- Pan prof. dr hab. n. med. Wiesław Wiktor Jędrzejczak - lekarz, specjalista chorób wewnętrznych, hematolog, onkolog kliniczny, transplantolog. Absolwent Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi. Jest profesorem zwyczajnym Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, I Wydziału Lekarskiego, Katedry i Kliniki Hematologii, Onkologii i Chorób Wewnętrznych. Pełnił m.in. funkcję Prezesa Polskiego Towarzystwa Hematologów i Transfuzjologów, Kierownika Centralnego Szpitala Klinicznego Wojskowej Akademii Medycznej, Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda Polskiej Akademii Nauk. Pełnił funkcję Konsultanta Krajowego z dziedziny Hematologii. Profesor jest Kierownikiem Katedry i Kliniki Hematologii, Onkologii i Chorób Wewnętrznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz wieloletnim członkiem Komitetu Bioetyki Polskiej Akademii Nauk. Autor wielu publikacji z zakresu hematologii, nauczyciel akademicki, recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych.
- Pani prof. dr hab. Dorota Karkowska – prawnik, dwukrotna absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Profesor, doktor habilitowana nauk prawnych. Specjalizuje się w tematyce praw pacjenta oraz prawie medycznym, prawie pracy, prawie ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. Współpracuje m.in. od 2005 r. z Fundacją Rodzić po Ludzku, od 2006 r. z Fundacją Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej, od 2010 r. jest honorowym patronem: Stowarzyszenia Polskie Amazonki - Ruch Społeczny. Od 2008 r. do chwili obecnej jest kierownikiem Podyplomowego Studium Prawa Ubezpieczeń Zdrowotnych, Prawa Medycznego i Praw Pacjenta, prowadzonego w ramach Katedry Prawa Ubezpieczeń Społecznych i Polityki

Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego. Założycielką Fundacji Ius Medicinae, Wiceprezesem Fundacji Eksperti dla Zdrowia. Jest autorką monografii, komentarzy, artykułów naukowych, analiz prawnych oraz artykułów prasowych w ramach społecznych kampanii oraz współautorką rekomendacji w zakresie prawa medycznego.

- Pan Piotr Mierzejewski – adwokat, od 2017 r. Dyrektor Zespołu Prawa Administracyjnego i Gospodarczego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W 2007 r. ukończył aplikację sądową przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, zakończoną złożeniem egzaminu sędziowskiego. Od 2009 r. jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez Okręgową Radę Adwokacką w Warszawie. W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich pracuje od 6 listopada 2000 r. W latach 2014 – 2017 pełnił funkcję Zastępcy Dyrektora Zespołu Prawa Administracyjnego i Gospodarczego, a uprzednio Naczelnika Wydziału Prawa Administracyjnego i Ochrony Zdrowia (2011 – 2014).
- Pan dr n .o zdr. Marcin Mikos - doktor nauk o zdrowiu Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pełnił funkcję asystenta wiceministra Andrzeja Rysia w Ministerstwie Zdrowia. Współpracował przy realizacji rządowego programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia w Ministerstwie Zdrowia, (2001 – 2008). Pełnił funkcje Rzecznika Prasowego Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie – Prokocimiu, (2008 – 2014), Rzecznika Prasowego Scanmed S.A w Krakowie, (2014 – 2015), Szefa Gabinetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej, (2015) Zastępcy Dyrektora ds. administracyjny Szpitala im. J. Dietla w Krakowie. Jest autorem wielu publikacji i wystąpień naukowych z dziedziny ochrony zdrowia.
- O. dr Arkadiusz Nowak - doktor nauk społecznych, katolicki prezbiter, kamilianin. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, a następnie socjologię na Uniwersytecie Szczecińskim. W latach 1995-2002 pełnił funkcję pełnomocnika Ministra Zdrowia ds. AIDS i narkomanii. W latach 2004 – 2006 był Wiceprzewodniczącym Rady Społecznej przy Prezesie Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Jest założycielem Polskiej Fundacji Pomocy Humanitarnej - Res Humanae oraz Instytutu Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej, którego jest Prezesem. Jest autorem licznych publikacji z zakresu problemów społecznych i zdrowotnych.
- Pani Ewa Osińska – sekretarz Komisji, mgr prawa, pracownik Biura Rzecznika Praw Obywatelskich od 2013 r. Jest absolwentką wydziału Prawa i Administracji UW. Pełniła funkcję asystenta sędziego w WSA w Warszawie. W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich zajmuje się kwestiami ochrony zdrowia.
- Pan dr n. med. Rafał Staszewski – doktor nauk medycznych, absolwent Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, gdzie pełni funkcję adiunkta. Ukończył też studia podyplomowe „Public Relations w praktyce” na Akademii L. Koźmińskiego w Warszawie oraz studia podyplomowe „Zarządzanie finansami” na

Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu. Zawodowo związany jest od 2001 r. ze Szpitalem Klinicznym Przemienienia Pańskiego. W tej placówce, od 2011 r. pełni funkcję Zastępcy dyrektora ds. administracji. Nauczyciel akademicki. Jego zainteresowania naukowe związane są ekonomiką i zarządzaniem w ochronie zdrowia oraz badaniami klinicznymi. Autor publikacji z zakresu zdrowia publicznego.

- Pan dr Robert Tabaszewski - doktor nauk prawnych, broker innowacji. Członek Adwokatury Polskiej, absolwent Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, a także absolwent i pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Autor licznych publikacji za zakresu prawa zdrowia publicznego, prawa konstytucyjnego, prawa międzynarodowego i europejskiego. Specjalizuje się w ochronie praw człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do zdrowia.
- Pani dr hab. Monika Urbaniak – prawnik, doktor prawa konstytucyjnego, radca prawny, od 2001 r. członkini OIRP w Poznaniu. Jest absolwentką Wydziału Prawa na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stypendystka Fundacji im. S. Batorego na Uniwersytecie w Bolonii, we Włoszech. Jest autorką licznych artykułów i publikacji m.in. z dziedziny prawa medycznego. Specjalizuje się w problematyce prawa konstytucyjnego, medycznego i prawa zamówień publicznych. Wyróżnia ją biegła znajomość języków obcych, w tym angielskiego, włoskiego i hiszpańskiego. Pełniła funkcje Sędziego Trybunału Arbitrażowego przy Polskim Komitecie Olimpijskim IV i V kadencji. Zawodowo jest związana z Uniwersytetem Medycznym w Poznaniu, jako wykładowca akademicki.
- Pani dr Edyta Widawska – doktor nauk humanistycznych w zakresie socjologii, adiunkt w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego. Jest absolwentką Szkoły Praw Człowieka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, specjalistką ds. praw człowieka i monitoringu, wieloletnią trenerką i edukatorką działań równościowych, partycypacyjnych i strażniczych w kraju i za granicą. Współpracuje z wieloma organizacjami trzeciego sektora. Założyła Polski Instytut Mediacji i Integracji Społecznej. Jest autorką i współautorką licznych publikacji naukowych, dydaktycznych i popularno-naukowych. Pracę w obszarze badań naukowych łączy z praktyką, realizując projekty we współpracy z instytucjami zaangażowanymi we wprowadzanie polityk równościowych i partycypacyjnych na poziomie krajowym i międzynarodowym. (m.in. RPO, MAiC, OBWE, ONZ, RE, UE, UNHCR).
- Pan dr Tomasz Złasiński - doktor nauk prawnych, radca prawny. Członek Obywatelskiego Forum Legislacji przy Fundacji im. S. Batorego, Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego oraz Stowarzyszenia Stypendystów Tygodnika Polityka. Zawodowo doradza administracji publicznej, zwłaszcza jednostkom samorządu terytorialnego, a także zakładom opieki zdrowotnej, w zakresie wykonywania ich obowiązków publicznych. Jest autorem wielu opinii prawnych oceniających zgodność z Konstytucją RP obowiązujących lub projektowanych aktów normatywnych, a także szeregu skarg konstytucyjnych oraz wniosków do Trybunału

Konstytucyjnego oraz licznych publikacji naukowych z zakresu prawa konstytucyjnego i legislacji.

Byli członkowie Komisji Ekspertów ds. Zdrowia

- Pani Katarzyna Łakoma - adwokat, Dyrektor Zespołu Prawa Administracyjnego i Gospodarczego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich w latach 2011 - 2017. Specjalista z zakresu prawa konstytucyjnego administracyjnego, gospodarczego i międzynarodowego, ze szczególnym uwzględnieniem praw człowieka. Ukończyła aplikację sądową. Absolwentka Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, stypendystka Ministra Edukacji Narodowej (2000/2001), stypendystka Instytutu Praw Człowieka Katolickiego Uniwersytetu w Lyonie (Maîtrise en Droit International et Droits de l'Homme, DESS „Pratiques des Organisations Internationales et Droits de l'Homme”). Odbiła szereg staży w międzynarodowych organizacjach pozarządowych (p. Avocats Sans Frontieres, Forum Refugees, German Technical Cooperation) oraz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasbourgu. W latach 2004-2009 zatrudniona przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w ramach pilotażowego programu informacji prawnej.